

Τ
Α
Κ
Λ
Α
Σ
Ι
Κ
Α

ΑΝΕΜΟΔΑΡΜΕΝΑ ΥΨΗ

ΕΜΙΛΙ
ΜΠΡΟΝΤΕ

Μετάφραση: Αργυρώ Μαντόγλου
Επιμέτρο: Τζός Κάρολ Όουτς

ΣΕΙΡΑ: ΤΑ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΕΙΡΑΣ: Ηλίας Μαγκλίνης

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ανεμοδαρμένα Ύψη**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Wuthering Heights

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Emily Brontë

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αργυρώ Μαντόγλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Τσίρης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Θάνος Κακολύρης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Εικόνας εξωφύλλου: Kseniya Ivashkevich/Shutterstock

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2020

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3320-2

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3321-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 Publishers since 1979

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 | Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΕΜΙΛΙ
ΜΠΡΟΝΤΕ

ΑΝΕΜΟΔΑΡΜΕΝΑ ΥΨΗ

Μετάφραση: Αργυρώ Μαντόγλου

Επίμετρο: Τζόις Κάρολ Όουτς

Τ Α Κ Λ Α Σ Ι Κ Α

Κάποτε ρώτησαν τον μεγάλο βιολοντσελίστα Πάμπλο Καζάλς αν θα μπορούσε να φανταστεί τη ζωή του ακούγοντας μόνο Μπαχ. «Όχι, δεν μπορώ να φανταστώ τη ζωή μου μόνο με τον Μπαχ», αποκρίθηκε. «Ωστόσο, δεν μπορώ να φανταστώ τη ζωή μου χωρίς τον Μπαχ».

Αυτό είναι το πνεύμα που πρεσβεύουν τα βιβλία της σειράς που κρατάτε στα χέρια σας: πως όσο κι αν περιπλανηθούμε ως αναγνώστες, υπάρχει μια ζωτική, αρχέγονη πηγή από την οποία δε θα πάψουμε να αντλούμε απόλαυση. Και αυτή η πηγή είναι το κλασικό – εν προκειμένω, η κλασική λογοτεχνία, οι μεγάλοι κλασικοί συγγραφείς.

Άραγε, το κλασικό μπορεί να είναι σέξι, για να χρησιμοποιήσουμε τη φρασεολογία του συρμού; Φυσικά και μπορεί! Τι σημαίνει όμως «κλασικό» – και τι επίσης σημαίνει «σέξι»; Λοιπόν, το κλασικό συμβολίζει το αιώνιο μέσα μας. Το κλασικό είναι πατρίδα, είναι φωλιά, είναι η εστία στην οποία πάντοτε επιστρέφουμε. Είναι αφετηρία και προορισμός ταυτόχρονα.

Το κλασικό όμως δεν είναι μουσειακό είδος, δεν είναι μαυσωλείο· αντίθετα, είναι ζωντανή, ρέουσα ύλη, πνευματική βιταμίνη, ελιξίριο ζωής. Γι' αυτό είναι και σέξι. Δηλαδή; Μα το αέναο ερεθιστικό, το λοξό, το ατμοσφαιρικό, το υγρό και παλλόμενο, ψίθυρος και κραυγή μαζί, αφρισμένο κύμα και γαλήνια θάλασσα συνάμα.

Η σειρά ΤΑ ΚΛΑΣΙΚΑ, με νέες, σύγχρονες μεταφράσεις, κατατοπιστικά εισαγωγικά σημειώματα και επιλεγμένα επίμετρα, φιλοδοξεί να αναδείξει την ανάγνωση ως μια τέχνη της απόλαυσης. Διότι το κλασικό είναι πρόκληση και ίντριγκα μαζί.

Ηλίας Μαγκλίνης

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.....	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	109
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9.....	121
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10.....	142
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11	164
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12.....	178
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13.....	195
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14.....	210
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15.....	222
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16.....	233
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17.....	239
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18.....	262
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19.....	275

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20.....	281
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21.....	289
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22.....	311
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23.....	320
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24.....	331
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25.....	345
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26.....	350
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27.....	356
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28.....	372
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29.....	381
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30	389
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31.....	397
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32.....	405
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33.....	419
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34.....	430
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	
Τζόις Κάρολ Όουτς:	
«Έμιλι Μπροντέ και <i>Ανεμοδαρμένα Ύψη</i> »	445

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ*

**«Δεν είναι ενός δειλού ανθρώπου η ψυχή μου»
Έμιλι Μπροντέ: μια ατίθαση, γενναία
και εσωστρεφής γυναίκα**

Τα Ανεμοδαρμένα Ύψη είναι πιο δύσκολο μυθιστόρημα από την Τζέιν Έιρ επειδή η Έμιλι ήταν σπουδαιότερη ποιήτρια από τη Σάρλοτ [...]. Η εμπνευσμένη σύλληψη της Έμιλι είναι μεγάλη και ευρύτερη. Πηγή της έμπνευσής της δεν ήταν το δικό της προσωπικό δράμα ούτε τα δικά της τραύματα [...]. Κοίταξε έξω τον κόσμο, έναν κόσμο διχασμένο, γιγαντιαίας αναταραχής, και ένωσε μέσα της τη δύναμη να τον κλείσει ολόκληρο σ' ένα βιβλίο. Ο αναγνώστης νιώθει αυτή την τιτάνια φιλοδοξία να διατρέχει απ' άκρη σ' άκρη το μυθιστόρημα – ένας αγώνας να πει κάτι διά μέσου των χαρακτήρων της, κάτι που δεν είναι απλώς «αγαπώ» ή «μισώ», αλλά «εμείς το ανθρώπινο είδος» και «εσείς οι αιώνιες δυνάμεις...» – η πρόταση παραμένει μετέωρη. Ωστόσο, αυτό δεν είναι περίεργο, αυτό που πρέπει να μας ξαφνιάζει είναι το ότι κατάφερε να μας κάνει να αισθανθούμε όλα όσα είχε να μας πει...

Βιρτζίνια Γουλφ, «Τζέιν Έιρ και Ανεμοδαρμένα Ύψη»,
The Common Reader, 1916

* Ο Πρόλογος προϋποθέτει τη γνώση της πλοκής στα *Ανεμοδαρμένα Ύψη*. Οι αναγνώστες που έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με το μυθιστόρημα είναι προτιμότερο να τον διαβάσουν αφού ολοκληρώσουν την ανάγνωσή του.

Τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* δεν είναι ένα εύκολο μυθιστόρημα. Όλοι γνωρίζουν πως πρόκειται για μια από τις πλέον θυελλώδεις ιστορίες αγάπης όλων των εποχών, αλλά και για μια ιστορία άγριας εκδίκησης. Από τη δημοσίευσή τους το 1847 γοητεύουν, αναστατώνουν και προβληματίζουν τους αναγνώστες, ειδικά εκείνους που είναι αποφασισμένοι να ψάξουν κάτω από την επιφάνεια, να πάνε βαθύτερα, και δεν αποθαρρύνονται από τους αμφίθυμους και αινιγματικούς ήρωες, στην προσπάθειά τους να επιλύσουν τον γρίφο τους. Τον πρώτο καιρό μετά την έκδοσή τους προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις. Η ιστορία που αφηγούνται θεωρήθηκε απρεπής, καθώς οι *sui generis* χαρακτήρες τους –δε μοιάζουν στο ελάχιστο με τους χαρακτήρες που συνήθως συναντάμε σε άλλα μυθιστορήματα της εποχής– ουδόλως ενδιαφέρονται για την τρέχουσα βικτοριανή ηθική, περιφρονούν τα θεία και τη θρησκεία, βωμολοχούν και καταριούνται. Επίσης, δεν καταβάλλουν καμία προσπάθεια να γίνουν αρεστοί, ούτε να παραστήσουν τους «καλούς και ηθικούς χριστιανούς», οι δε εμπειρίες τους είναι ελάχιστα συμβατές με το κοινωνικό και ηθικό πλαίσιο της εποχής. Οι χαρακτήρες της Έμιλι Μπροντέ δε διστάζουν να πουν ακριβώς αυτό που σκέφτονται, να εκφράσουν, χωρίς κανένα πρόσχημα, τα έντονα συναισθήματά τους –τον έρωτα, το μίσος, την αγανάκτηση, τη θλίψη, την οργή– σαν να απευθύνονται σε κάποιον που βρίσκεται στο ίδιο δωμάτιο με εκείνους, ή, ακόμα, σαν να συνομιλούν με τον ίδιο τους τον εαυτό, ενώ, σε κάποιες σκηνές, ο αναγνώστης έχει την αίσθηση πως γίνεται κοινωνός των πλέον μύχιων σκέψεών τους, πως μεταφέρονται σε αυτόν αυτούσιες και ανεπεξέργαστες, χωρίς τη διαμεσολάβηση της πέννας της συγγραφέως.

Τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* δεν είναι ένα εύκολο μυθιστόρημα. Είναι ένα είδος από μόνα τους, αυτοτελές και αυθύπαρκτο, κι ενώ αναγνώστες, σχολιαστές, αλλά και πλήθος κριτικών και μελετητών,

μέσα στα χρόνια, θεώρησαν πως θα μπορούσαν να επιλύσουν το αίνιγμά του –ερευνώντας την εποχή, τον τόπο, τη ζωή, την ιδιοσυγκρασία της συγγραφέως, τις ελάχιστες μετακινήσεις της, τη θέση της στην οικογένεια, την αλληλογραφία και τις αναφορές άλλων σε αυτό το πέμπτο παιδί του κληρικού Πάτρικ Μπροντέ και της Μέρι Μπράνγουελ, ή ανατρέχοντας στα βιβλία που εκείνη είχε διαβάσει για τυχόν επιρροές–, δεν κατάφεραν να επιλύσουν ούτε να εξηγήσουν το μυστήριο της δημιουργίας τους. Άλλοι διέκριναν επιρροές από τον Μπλέικ και από τους ρομαντικούς ποιητές, άλλοι από τον Μίλτον και τον Σαίξπηρ· ανάλογα με την κυρίαρχη ιδεολογία της εποχής ή τον στόχο του κάθε μελετητή, και, φυσικά, ανάλογα με την ερμηνευτική του μέθοδο, επιλέγονται και τα στοιχεία εκείνα που επιβεβαιώνουν, εν μέρει, την αρχική του θεωρία.

Ωστόσο, το κείμενο αντιστέκεται, γιατί, όπως συμβαίνει με τα σπουδαία έργα τέχνης, «ξεγλιστράει» και αποδεικνύεται πάνω και πέρα από τις ερμηνείες που του επισυνάπτουν. Τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* είναι ένα από τα κείμενα εκείνα που παράγουν πολλαπλές ερμηνείες και νοήματα, ενώ ταυτόχρονα παραμένει απλό και απαραβίαστο, διαφυλάττοντας σαν σφίγγα το μυστικό του. Και, φυσικά, το μεγαλοφυές αυτό έργο δεν επιδέχεται μόνο μία ερμηνεία. Οι συμβολισμοί και η διαλεύκανση των προθέσεων της συγγραφέως δεν αρκούν, καθώς στο μυθιστόρημα –ακόμα και μετά την πάροδο σχεδόν δύο αιώνων από την έκδοσή του–, υπάρχουν κορυφώσεις που παραμένουν ανεξερεύνητες και κρυπτικές, όπως συμβαίνει και με τον υψηλό ποιητικό λόγο, αρνούμενες να «υποκύψουν» σε μια εκδοχή, και να διευκολύνουν τον στόχο του εκάστοτε μελετητή.

Το ίδιο το έργο, παρά την ανεξάντλητη δύναμή του να προκαλεί νέες αναγνώσεις, παραμένει ένα *sui generis* δημιούργημα, όπως και η συγγραφέας του, ενώ η παράγωγή του δεν μπορεί να

ερμηνευτεί με όσα θεωρητικά «εργαλεία» και αν επιστρατευτούν, ούτε με τη μέθοδο «εκμετάλλευσης» των βιογραφικών πληροφοριών, που, ούτως ή άλλως, είναι περιορισμένες. Δεν ανήκει σε καμία σχολή και δεν ακολουθεί καμία τάση, δεν μπαίνει σε κάποια κατηγορία, δεν είναι ρεαλιστικό ούτε αισθηματικό, δεν είναι μια οικογενειακή σάγκα ούτε μια ιστορία αγάπης, δεν είναι μια ακόμα ιστορία εκδίκησης ούτε μόνο μια ιστορία απώλειας, δεν είναι ένα μεταφυσικό ούτε ένα κλασικό γκόθικ μυθιστόρημα. Είναι όλα αυτά αλλά και κάτι περισσότερο: τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* είναι ο εαυτός τους. Και είναι δύσκολο βιβλίο, όχι μόνο επειδή το «σύμπαν» του είναι απροσπέλαστο και οι χαρακτήρες του μυστηριώδεις, αλλά γιατί πάει τόσο βαθιά, που δεν είναι όλοι οι αναγνώστες πρόθυμοι να το ακολουθήσουν σε αυτή τη ζοφερή καταβύθιση. Αν ήθελε κανείς να εντοπίσει κάποια συγγένεια, αυτή θα ήταν μάλλον πέρα από τον χρόνο της ζωής της συγγραφέως: οι κεντρικοί χαρακτήρες είναι πέρα από το καλό και το κακό, ατενίζουν την άβυσσο ατρόμητοι, αλώβητοι από τα γήινα, όπως ο Υπεράνθρωπος του Νίτσε.

Προκειμένου το μυθιστόρημα να «ξεκλειδωθεί», και να αντληθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απόλαυση, χρειάζεται όχι μόνο η συμμετοχή του αναγνώστη αλλά και η «υπακοή» στους δικούς του νόμους. Ο αναγνώστης πρέπει να εγκαταλείψει την προσπάθεια ολικής κατανόησης, την εμμονή για άντληση νοήματος από κάθε πράξη των χαρακτήρων αλλά και την αιτιολόγηση σύμφωνα με τους νόμους που διέπουν τον αισθητό κόσμο· με άλλα λόγια, πρέπει να διαβαστεί με τη διάθεση και τη διαθεσιμότητα που διαβάζει κανείς ένα ποίημα.

Ωστόσο, η κάθε λεπτομέρεια μετράει. Ο αναγνώστης οφείλει να γίνει ο ίδιος σχολαστικός παρατηρητής και να εισχωρήσει στον κόσμο του βιβλίου χωρίς τα δικά του βαρίδια και την εμμονή για «λογικές» επεξηγήσεις. Σε κάποιο σημείο στην αρχή του βιβλίου

η συγγραφέας «κλείνει το μάτι» στον αναγνώστη, προβλέποντας μια πιθανή δυσανεξία στις λεπτομερείς περιγραφές, και, σαν να θέλει να τον προλάβει, του υπενθυμίζει πως πρέπει να αφηθεί και να προσηλωθεί για να απολαύσει την ιστορία.

Η περιγραφή της αντίδρασης του Λόγκουντ όταν η Νέλι τού ζητάει να της επιτραπεί να συντομεύσει την αφήγησή της και να παραλείψει τρία χρόνια, τον κάνει να διαμαρτυρηθεί. «Όχι, όχι!» αναφωνεί.

«Όχι, όχι. Δε θα σας το επιτρέψω αυτό! Έχετε γνώση της ψυχικής κατάστασης κάποιου που κάθεται μόνος και παρακολουθεί προσηλωμένος τη γάτα που γλείφει το γατάκι της πάνω στο χαλί μπροστά του, αν τυχόν παραλείψει το ένα αυτί, ξέρετε πως του δημιουργεί μεγάλο εκνευρισμό;»

«Πολύ οκνηρή διάθεση, θα την έλεγα αυτή».

«Αντιθέτως, εξαντλητικά ενεργητική. Έτσι νιώθω αυτή τη στιγμή, επομένως, παρακαλώ συνεχίστε με όλες τις λεπτομέρειες. [...]»

Η κάθε λεπτομέρεια μετράει. Ο αναγνώστης οφείλει να είναι σαν τον παρατηρητή που παρακολουθεί τη γάτα να γλείφει το γατάκι της, να μη χάνει καμία λεπτομέρεια, καθώς η παραμικρή πληροφορία έχει υπολογίσιμη αξία.

Η υποδοχή, οι αντιδράσεις και οι επιδράσεις

Η Έμιλι Μπροντέ ήταν τριάντα ετών όταν πέθανε από φυματίωση, το 1848, λίγο μετά την έκδοση αυτού του μοναδικού μυθιστορημάτος της με το ψευδώνυμο «Έλις Μπελ». Είχε προηγηθεί ο θάνατος του αδελφού της, Μπράνγουελ, από αλκοόλ και καταχρήσεις, και ακολούθησε η Αν, η μικρότερη αδελφή της, με μό-

νη επιζήσασα τη Σάρλοτ, που είχε την ευκαιρία να δει την υποδοχή του μυθιστορήματος, αλλά και να γράψει την Εισαγωγή για τη νέα έκδοση του μυθιστορήματος. Ο λόγος ήταν πως θεωρήθηκε απαραίτητο να «εξηγήσει», τρόπον τινά, τη γέννηση αυτού του «αλλόκοτου» έργου και τη ροπή των χαρακτήρων προς το κακό, μετά από κάποιες αμήχανες κριτικές που είχε λάβει το βιβλίο όταν πρωτοκυκλοφόρησε το 1847, μαζί με το *Agnes Grey* – το πρώτο μυθιστόρημα της Αν Μπροντέ. Στην αυτόνομη έκδοσή του ανέλαβε η ίδια η Σάρλοτ να «μιλήσει» για το λογοτεχνικό επίτευγμα της αδελφής της. «Έπρεπε να υπάρχει ένας διαμεσολαβητής ανάμεσα σε εκείνη και τον κόσμο», γράφει η Σάρλοτ, γι' αυτό και παίρνει η ίδια αυτό τον διαμεσολαβητικό ρόλο. Περίπου δύο χρόνια μετά τον θάνατο της αδελφής της, επέμεινε στη μοναδικότητα του μυθιστορήματος, ανάμεσα στα άλλα της βικτοριανής μυθιστορίας, και εντόπισε (ωστόσο, περιόρισε) αυτή τη μοναδικότητα στον χαρακτήρα της αδελφής της. «Πιο δυνατή από έναν άντρα, πιο απλή από ένα παιδί, η φύση της ήταν μοναδική», θα γράψει στο εισαγωγικό σημείωμα, σε μια προσπάθεια να απαντήσει στους κριτικούς και να «εξηγήσει» στους αναγνώστες την έλλειψη της απαραίτητης κοσμιότητας στη γλώσσα που είχε γραφεί το μυθιστόρημα.

Και πράγματι, οι πρώτοι αμήχανοι και αγανακτισμένοι κριτικοί του βιβλίου είχαν θορυβηθεί όχι μόνο από το θέμα αλλά, κυρίως, από την ακραία γλώσσα με την οποία εκφράζονται οι χαρακτήρες, οι οποίοι δεν μπαίνουν στον κόπο να «συμμορφωθούν» με την τρέχουσα ηθική, βρίζουν τα θεία, βωμολοχούν και καταριούνται αχαλίνωτα (ειδικά ο γηραιός Τζόζεφ).

Ακόμα και αυτοί που εντόπισαν αρετές και στοιχεία άξια θαυμασμού στο μυθιστόρημα ήταν αμήχανοι. Ο κριτικός της φιλελεύθερης εφημερίδας *The Examiner* αναγνώρισε τη «μεγάλη τόλμη» του Έλις Μπελ, αλλά διαφώνησε με την επιμονή του «να φέ-

ρει στο φως» θέματα που θεωρούνται «άσεμνα, και επαίσχυντα». Ενώ η *Athenæum*, ένα πιο συντηρητικό έντυπο, αναγνώρισε τη «δύναμη και την ευφυΐα» του Έλις Μπελ, αλλά αποδοκίμασε την εμμονή του με όλα τα «ευτελή, τα οδυνηρά, και τα δυσάρεστα ταπεινωτικά». Αυτές οι κριτικές απηχούσαν την πεποίθηση πως η λογοτεχνία όφειλε να έχει ρόλο διαπαιδαγωγικό, να εξευμενίζει τα ήθη, να στέκεται σε ένα επίπεδο που να ανταποκρίνεται στα απαιτούμενα μέτρα της ηθικής και αισθητικής, και να μην προκαλεί τους αναγνώστες με περιγραφές που αποτυπώνουν τις εξαιρετικές και εκφρασμένες πτυχές της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Στα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* δεν υπάρχει κανένα τέτοιο μέλημα, καμία έννοια για την ηθική διαπαιδαγώγηση των αναγνωστών· η συγγραφέας δεν επιχειρεί να αμβλύνει την τραχύτητα της αφήγησης, να παρουσιάσει τις πιο εξευγενισμένες πλευρές των χαρακτήρων, ούτε να εξωραΐσει την εγγενή σκληρότητά τους και την ενίοτε ακατέργαστη και άγρια φύση τους.

Αυτή την «αγριάδα» προσπάθησε η Σάρλοτ να εξηγήσει αποδίδοντάς τη στον χαρακτήρα της αδελφής της, και αυτή η δήλωση ήταν το στοιχείο που παρακίνησε τους επόμενους βιογράφους και μελετητές να δημιουργήσουν ένα κάπως «ατίθασο» πορτρέτο της συγγραφέως. Στην ίδια εισαγωγή της έκδοσης του 1850 η Σάρλοτ θα γράψει: «Δεν ξέρω αν είναι ενδεδειγμένο να δημιουργεί κανείς χαρακτήρες σαν τον Χίθκλιφ, δεν είμαι σίγουρη. Ωστόσο, μετά βεβαιότητας γνωρίζω πως ο συγγραφέας που διαθέτει το χάρισμα της δημιουργίας, αυτό (το χάρισμα) συνοδεύεται και από μια άλλη ποιότητα που δεν είναι πάντα ο ίδιος σε θέση να την ελέγξει και να την κατευθύνει [...] Τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* έχουν παραχθεί σε ένα άγριο εργαστήριο, με πρωτόγονα εργαλεία, και με σπιτικά υλικά».

Και δίνοντας τη δική της εκδοχή για την προσωπικότητα της αδελφής της, θα γράψει: «Η αδελφή μου η Έμιλι αγαπούσε τους

βάλτους. Για εκείνη υπήρχαν λουλούδια πιο λαμπερά από τα τριαντάφυλλα, και φύτερωναν στους ζοφερούς χερσότοπους· από μια βλοσυρή κοιλότητα σε μια γυμνή λοφοπλαγιά, η φαντασία της μπορούσε να δημιουργήσει έναν παράδεισο. Έβρισκε στην παγερή ερημιά πολλές και πολύτιμες απολαύσεις. Η πρώτη και πολυτιμότερη ήταν – η ελευθερία της».

Η Ελίζαμπεθ Γκάσκελ, φίλη και πρώτη βιογράφος της Σάρλοτ Μπροντέ, στο βιβλίο της *Η ζωή της Σάρλοτ Μπροντέ* (1857), δε θα ξεφύγει από αυτό το στερεότυπο, της άγριας και αδάμαστης νέας γυναίκας – αν και πρέπει, φυσικά, να λάβουμε υπόψη πως κάθε βιογραφία απηχεί και την εποχή κατά την οποία γράφτηκε. Η Έμιλι εκεί παρουσιάζεται ως μια γυναίκα ανήσυχη, με ανεξάρτητο πνεύμα, ανεπηρέαστη από συμπάθειες και συναισθηματικές έλξεις. Όπου η Σάρλοτ μιλά για την αδελφή της και τις «ιδιορρυθμίες» της, τις παρουσιάζει ως ένα εξωτερικό περίβλημα κάτω από το οποίο θα μπορούσε κανείς να ανακαλύψει «τα πολύτιμα κομμάτια του χαρακτήρα της», ωστόσο η Γκάσκελ τα μεταφράζει όλα αυτά σε μια αθεράπευτη άρνηση να προσαρμοστεί κοινωνικά, και την παρουσιάζει να διακατέχεται από ένα «απειθάρχητο πάθος» και να είναι «αδιαπέραστη από τα φιλικά διαβήματα».

Επίσης, η Έμιλι παρουσιάζεται πάντα σε σχέση με την αδελφή της τη Σάρλοτ, αδάμαστη, άγρια, ακοινωνήτη, αδιαπέραστη, μοναχική, μια εσωστρεφής κοπέλα που θέλει να δουλεύει μόνη της, που υποφέρει όταν απομακρύνεται από τους βάλτους του Χάγουορθ, αναλαμβάνει αγόγγυστα όλες τις δουλειές και τις υποχρεώσεις του σπιτιού και, όταν χρειαστεί, συντρέχει και στηρίζει τα αδέρφια της, με μοναδικό της αίτημα την απόλαυση της ανεξαρτησίας της και της ηρεμίας της.

Ωστόσο, ο κύριος Εζέ στις Βρυξέλλες, όπου οι δύο αδελφές, η Σάρλοτ και η Έμιλι, φοίτησαν κοντά του για μικρό διάστημα προκειμένου να ασκηθούν στη γαλλική γλώσσα, προβάλλει και

αναδεικνύει άλλες ποιότητες της Έμιλι, σκιαγραφώντας ένα διαφορετικό πορτρέτο της: «Είχε μια ικανότητα να επιχειρηματολογήει στις συζητήσεις, σε ασυνήθιστο βαθμό για άντρα, σπάνιο για γυναίκα. Αυτό το χάρισμά της το εξασθένιζε η ισχυρογνωμοσύνη της. Δεν αντιλαμβανόταν εύκολα ό,τι δε συμφωνούσε με τις δικές της προτιμήσεις ή τη δική της αίσθηση του ορθού. Αν ήταν άντρας, θα είχε γίνει μεγάλος θαλασσοπόρος. Το δυνατό της μυαλό θα είχε αντλήσει από τη γνώση των παλαιών νέες ανακαλύψεις, και η ισχυρή, αμετάπειστη θέλησή της δε θα λύγιζε σε κανένα εμπόδιο, καμία δυσκολία [...] Όσο για τη φαντασία της, αν έγραφε μια ιστορία, οι σκηνές και οι χαρακτήρες θα είχαν τόση ζωντάνια και θα είχαν περιγραφεί με τόση πειστικότητα, ώστε θα αιχμαλώτιζε τον αναγνώστη, όποιες κι αν ήταν οι έως τότε πεποιθήσεις του ή οι ψυχραιμότερες εκτιμήσεις του για την αληθοφάνεια της ιστορίας».

Και φυσικά, η Έμιλι έγραψε αυτή την ιστορία λίγα χρόνια αργότερα και κατάφερε να αιχμαλωτίσει, αν όχι τους συγχρόνους της, τις επόμενες γενιές αναγνωστών αλλά και θεατών, καθώς το έργο έχει μεταφερθεί πολλές φορές στον κινηματογράφο, στο θέατρο, σε τηλεοπτικές σειρές, ενώ ένας αριθμός από μουσικούς και συγγραφείς έχουν εμπνευστεί από τους ήρωες του βιβλίου. Στον *Επαναστατημένο άνθρωπο*, του Αλμπέρ Καμί, ο χαρακτήρας του Χίθκλιφ παρουσιάζεται ως ηγέτης των επαναστατών. Ο Καμί συγκρίνει την αντιδραστικότητα του Χίθκλιφ απέναντι στην Κάθριν με την αντίδραση ενός επαναστάτη απογοητευμένου από τα πάλα ποτέ ιδανικά του. Η Σιλβία Πλαθ έγραψε ποίημα με τίτλο «Ανεμοδαρμένα ύψη». Στο βιβλίο *Ο Χίθκλιφ και ο Μέγας Λιμός (Heathcliff and the Great Hunger, 1995)*, ο Τέρι Ίγκλετον βάζει τον Χίθκλιφ να είναι πρόσφυγας από τον Μεγάλο Ιρλανδικό Λιμό της Πατάτας. Ο Μισέλ Ουελμπέκ, στο πρώτο του μυθιστόρημα, *Η επέκταση του πεδίου της πάλης*, αναφέρεται στην απόσταση που μας χωρίζει από

τον κόσμο του μυθιστορήματος της Μπροντέ: «Είμαστε πολύ μακριά από τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη*», θα γράψει, ενώ επιχειρηματολογεί ότι, όσο οι ανθρώπινες σχέσεις σταδιακά εξαφανίζονται, δεν υπάρχουν πλέον ανάλογα θυελλώδη πάθη. Το μοιραίο πάθος του Χίθκλιφ και της Κάθριν θα αναπαραχθεί σε πλήθος βιβλίων και θα επηρεάσει γενιές δημιουργών και αναγνωστών, καθώς φαίνεται πως ενυπάρχει κάτι το αρχετυπικό σε αυτά τα δύο παιδιά των βάλτων, κάτι που προκαλεί θαυμασμό και δέος, και διεκδικεί τη θέση του πλέον στο συλλογικό ασυνείδητο.

Έμιλι Τζέιν Μπροντέ

Η Έμιλι Τζέιν Μπροντέ γεννήθηκε στις 30 Ιουλίου 1818, στο Γιόρκσερ της Αγγλίας, το πέμπτο παιδί από τα έξι της οικογένειας του κληρικού Πάτρικ Μπροντέ και της Μέρι Μπράνγουελ. Η Έμιλι έμεινε ορφανή από μητέρα σε ηλικία τριών ετών, και αργότερα θα χάσει και τις αδελφές της Μαρία και Ελισάβετ. Η Σάρλοτ, η Έμιλι, η Αν και ο αδελφός τους Μπράνγουελ θα μεγαλώσουν στο πρεσβυτέριο του Χάγουορθ με τον πατέρα τους και τη θεία τους, που είναι μεν αυστηρή, αλλά τους διηγείται ιστορίες και παραμύθια που γοητεύουν τα παιδιά. Σύντομα αυτά αρχίζουν να δημιουργούν τους δικούς τους φανταστικούς κόσμους. Σε ηλικία δεκαεπτά ετών ο πατέρας της την έστειλε στη σχολή Roe Head για να συμπληρώσει τη μόρφωσή της. Η Έμιλι έμεινε εκεί μόνο τρεις μήνες, καθώς δεν άντεχε την πειθαρχία, τον εγκλεισμό, και την απώλεια της ελευθερίας της. Γύρισε στο σπίτι της, στους αγαπημένους της βάλτους, στον ελεύθερο ορίζοντα, και περνούσε τις μέρες της με τις δουλειές του σπιτιού, μελετώντας, γράφοντας ποιήματα, σχεδιάζοντας σκίτσα και περιπλανώμενη στις ερημιές. Και πάλι η Σάρλοτ πρόσφερε μια εξήγηση για τον λόγο που η Έμι-

λι δεν μπορούσε να επιβιώσει στο σχολείο: «Η ελευθερία για την Έμιλι ήταν απαραίτητη όσο ο αέρας που αναπνέει. Χωρίς αυτή μαράζωνε. Την αλλαγή, όταν έφυγε από το σπίτι της για να πάει στο σχολείο και σε μια πειθαρχημένη ρουτίνα, μακριά από το δικό της ήσυχο περιβάλλον, απομονωμένη μεν αλλά αδέσμευτη, και με έναν τρόπο ζωής χωρίς υποκρισίες, παρότι όλα έδειχναν τόσο ευοίωνα, εκείνη δεν κατάφερε να την αντέξει. Η φύση της εδώ αποδείχτηκε πιο δυνατή από την καρτερικότητά της. Κάθε πρωί που ξυπνούσε, η εικόνα του σπιτιού και των βάλτων τη στοιχείωνε, σκυθρόπιαζε, και μαύριζε τη μέρα που απλωνόταν μπροστά της. Κανένας, εκτός από εμένα, δεν ήξερε τι ήταν αυτό που τη βασάνιζε. Μόνο εγώ γνώριζα πολύ καλά. Με αυτή την καθημερινή πάλη, η υγεία της γρήγορα εξασθένησε: το χλομό της πρόσωπο, η αδυνατισμένη της φιγούρα, και η απώλεια των δυνάμεών της έδειχνε πως υπήρχε ο κίνδυνος ταχύτατης επιδείνωσης. Βαθιά μέσα μου ένιωθα πως θα πέθαινε αν δε γύριζε στο σπίτι, και, με αυτή τη βεβαιότητα, κατάφερα να τους πείσω να ζητήσουν την επιστροφή της. Είχε παραμείνει μόλις τρεις μήνες στο σχολείο· και πέρασαν κάποια χρόνια πριν αποπειραθούν ξανά να τη στείλουν μακριά από το σπίτι».

Η Έμιλι ήταν το πιο εσωστρεφές παιδί των Μπροντέ. Υπέφερε όταν απομακρυνόταν από το σπίτι της, ακόμα και για μικρά διαστήματα. Στη βιογραφία *Η ζωή της Σάρλοτ Μπροντέ (1857)* της Ελίζαμπεθ Γκάσκελ, η Έμιλι περιγράφεται ως εξής: «[...] ένα ψηλό κορίτσι με μακριά χέρια, πολύ πιο ανεπτυγμένο από τη μεγαλύτερη αδελφή της· φοβερά επιφυλακτική στους τρόπους. Διαχωρίζω την επιφυλακτικότητα από τη συστολή, επειδή φαντάζομαι πως η συστολή προσφέρει ευχαρίστηση στους άλλους, αν ξέρει τον τρόπο· ενώ η επιφυλακτικότητα δηλώνει αδιαφορία είτε ευχαριστεί είτε όχι. Η Αν, όπως η μεγαλύτερη αδελφή της (η Σάρλοτ), ήταν συνεσταλμένη· η Έμιλι ήταν επιφυλακτική».

Τον Σεπτέμβριο του 1838, η Έμιλι έφυγε, για άλλη μια φορά, προκειμένου να εργαστεί ως δασκάλα στο σχολείο Law Hill στο Χάλιφαξ. Όμως η υγεία της κλονίστηκε από την πίεση της πολύωρης καθημερινής εργασίας, και τον Απρίλιο του 1839 επέστρεψε, ξανά, στο σπίτι της, όπου αφοσιώθηκε στο πιάνο της και στη μελέτη της.

Το 1842, η Έμιλι συνόδευσε τη Σάρλοτ στις Βρυξέλλες για να τελειοποιήσουν τα γαλλικά τους, καθώς είχαν κάνει σχέδια να ανοίξουν το δικό τους σχολείο, όμως έμειναν μόλις οκτώ μήνες, επειδή αναγκάστηκαν να διακόψουν τις σπουδές τους ξαφνικά και να επιστρέψουν στην Αγγλία λόγω του θανάτου της θείας τους, η οποία τους είχε αφήσει ένα χρηματικό ποσό. Με αυτά τα χρήματα οι αδελφές προσπάθησαν να βάλουν σε εφαρμογή το σχέδιό τους για το δικό τους σχολείο· ωστόσο, δεν κατάφεραν να το υλοποιήσουν, καθώς δε συγκεντρώθηκαν αρκετοί μαθητές.

Το 1844, η Έμιλι άρχισε να καταγράφει και να βάζει σε μια σειρά τα ποιήματά της σε δύο διαφορετικά σημειωματάρια. Το ένα το ονόμασε «Τα ποιήματα του Γκόνταλ», ενώ το άλλο παρέμεινε άτιτλο. Το φθινόπωρο του 1845, η Σάρλοτ βρήκε τα τετράδια της αδελφής της, και επέμενε ότι τα ποιήματα ήταν άρτια και έπρεπε να εκδοθούν. Η Έμιλι, έξαλλη για την παραβίαση της ιδιωτικής της ζωής, αρχικά αρνήθηκε, αλλά, στη συνέχεια, υποχώρησε όταν η Αν τής έδειξε τα δικά της σημειωματάρια και αποκάλυψε ότι και εκείνη είχε γράψει ποιήματα στα κρυφά. Η Σάρλοτ θα γράψει για το συγκεκριμένο επεισόδιο:

«Η αδελφή μου η Έμιλι δεν είναι εκδηλωτικός χαρακτήρας· δεν είναι άνθρωπος στην προσωπική ζωή του οποίου μπορείς να εισβάλλεις απρόσκλητα και ατιμώρητα, ακόμα κι αν είσαι δικός της».

Όταν η Έμιλι θα αρρωστήσει, θα αρνηθεί την ιατρική βοήθεια,

και πεθαίνει από φυματίωση το 1848 σε ηλικία τριάντα ετών, λίγο μετά την έκδοση του μυθιστορήματός της.

Η μορφή της Έμιλι Μπροντέ περιβάλλεται από μύθους, και η κριτική έχει συχνά συγχύσει τη συγγραφέα με τους χαρακτήρες του μοναδικού μυθιστορήματός της. Δεν έχουμε σαφή εικόνα της, πέρα από όσα έγραψε για εκείνη η αδελφή της η Σάρλοτ.

Το μυθιστόρημα

Τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* δεν είναι ένα αισθηματικό μυθιστόρημα από αυτά που έχουμε συνηθίσει να διαβάζουμε: η όμορφη κοπέλα που συναντάει τον δυναμικό και ρομαντικό ήρωα, ο οποίος παρακάμπτει όλα τα εμπόδια για να κερδίσει την καρδιά της αγαπημένης. Εδώ ο ήρωας παρακάμπτει μεν όλα τα εμπόδια, αλλά για να κερδίσει το φάντασμα μιας αγάπης, και η νίκη του σηματοδοτεί και το δικό του τέλος.

Επίσης, όπως ήδη αναφέραμε, οι χαρακτήρες είναι σύνθετοι και αινιγματικοί, η δομή περίπλοκη, με έναν αριθμό αφηγητών και εγκιβωτισμένες ιστορίες, χωρίς γραμμική εξέλιξη, ο τόπος άγριος και φιλόξενος, οι συμβολισμοί πολλοί, αλλά το μήνυμα θολό, χωρίς τα απαραίτητα ηθικά διδάγματα και τον παντογνώστη αφηγητή.

Σημαντικό στοιχείο του μυθιστορήματος είναι ο «ακατέργαστος» ρεαλισμός του, καθώς βάζει τους χαρακτήρες να μιλούν όπως θα μιλούσαν μεταξύ τους, μεταφέροντας έτσι εμπειρίες που δε συναντώνται σε άλλα έργα της εποχής, προφορικές αφηγήσεις που πιθανόν άκουσε από τους γηραιότερους, χωρίς να επιχειρήσει τον εξωραϊσμό τους.

Ίσως η Έμιλι Μπροντέ είχε επίγνωση των πιθανών αντιδράσεων των αναγνωστών της, αφού οι πολλές εγκιβωτισμένες αφη-

γήςεις μέσα στην κύρια αφήγηση δηλώνουν μια διεισδυτική γνώση της κατασκευής ενός μυθιστορήματος, αλλά και την προσπάθειά της να βοηθήσει στην πρόσληψη του περιεχομένου μέσα από την αναδιήγηση της ιστορίας, αποφεύγοντας έτσι την αμεσότητα του παροντικού χρόνου και της δραματοποίησης των γεγονότων.

Η ιστορία του Χίθκλιφ και της Κάθριν μάς δίνεται μέσα από τη διήγηση της μεσήλικης οικονόμου Νέλι Ντιν στον ξένο επισκέπτη Λόγκουντ, ενώ τα γεγονότα που περιγράφει συνέβησαν χρόνια πριν, συνεπώς η ιστορία δίνεται με τη δική της διαμεσολάβηση και είναι απομακρυσμένη χρονικά από τον παροντικό χρόνο του μυθιστορήματος.

Αυτή η τεχνική της αντιμετάθεσης της ιστορίας του Χίθκλιφ και της Κάθριν λειτουργεί όπως η αντιμετάθεση στα όνειρα: λογοκρίνει αλλά ταυτόχρονα απελευθερώνει, προφυλάσσει αλλά δε σοκάρει, όπως θα συνέβαινε αν τα γεγονότα αυτά εξελίσσονταν στο παρόν. Κατ' αυτό τον τρόπο μπορεί να μας περιγράψει μεταφυσικές εμπειρίες, επισκέψεις φαντασμάτων και οντοτήτων, όπως στα όνειρα και στα γκόθικ μυθιστορήματα. Η πρώτη επαφή μας με τη δραματική ιστορία γίνεται μέσα από έναν εφιάλτη – το όνειρο του Λόγκουντ για το φάντασμα της κοπέλας που εμφανίζεται στο παράθυρο, αφού προηγουμένως έχει βρει τυχαία και έχει διαβάσει το ημερολόγιό της. Το φάντασμα που χτυπάει το τζάμι και θέλει να περάσει μέσα στο εσωτερικό του σπιτιού συμβολίζει την ύπαρξη κάποιων σκοτεινών δυνάμεων που καρδοκούν, ένα μοτίβο που θα το συναντήσουμε πολλές φορές στο μυθιστόρημα: Η εισβολή του ξένου και αλλότριου στοιχείου στον εσωτερικό χώρο προκειμένου να γίνει αποδεκτό (όπως η άφιξη του μικρού Χίθκλιφ στα Ανεμοδαρμένα Ύψη) και μας προειδεάζει για τον κίνδυνο της επικείμενης εισβολής αυτών που καρδοκούν έξω από το παράθυρο, αλλά και εκείνων που κοιτάζουν έξω από το τζάμι και θέλουν να αποδράσουν.

[...] Με κατέλαβε ένας έντονος εφιαλτικός τρόμος. Προσπάθησα να αποτραβήξω το χέρι μου, αλλά το χεράκι σφίχτηκε περισσότερο, και μια απερίγραπτα μελαγχολική φωνή ακούστηκε να λέει μέσα από αναφιλητά: «Αφησέ με να περάσω μέσα! Αφησέ με!» «Ποια είσαι;» ρώτησα, παλεύοντας εν τω μεταξύ να ελευθερωθώ. «Είμαι η Κάθριν Λίντον», απάντησε η τρεμάμενη φωνή (γιατί στ' αλήθεια σκέφτηκα το «Λίντον»; Είχα διαβάσει το «Έρνοσο» είκοσι φορές περισσότερες από το «Λίντον»). «Γύρισα σπίτι. Χάθηκα στους βάλτους!» Καθώς μιλούσε, διέκρινα, αμυδρά, ένα παιδικό πρόσωπο να κοιτάζει μέσα από το παράθυρο. Ο τρόμος με έκανε βίαιο, και, καθώς δεν έβρισκα τρόπο να τη διώξω, τράβηξα τον καρπό του χεριού μέσα από το σπασμένο τζάμι και τον στριφογύριζα πέρα δώθε, έως ότου το αίμα κύλησε και μούλιασε τα κλινοσκεπάσματα. Και συνέχιζε να κλαψουρίζει «Αφησέ με να περάσω μέσα!» κρατώντας με σφιχτά και τρελαίνοντάς με από τον φόβο. «Πώς να σε αφήσω να περάσεις;» είπα. «Άσε το χέρι μου, αν θέλεις να περάσεις μέσα!» Τα δάχτυλα χαλάρωσαν. Τράβηξα το δικό μου μέσα από την τρύπα, και βιαστικά στοίβαξα όλα τα βιβλία σε σχήμα πυραμίδας μπροστά από το παράθυρο και έκλεισα τα αυτιά μου να μην ακούω τη θλιβερή παράκληση. Τα κράτησα κλειστά πάνω από ένα τέταρτο της ώρας, όμως, τη στιγμή που ξανάκουσα, ο οδυρμός δεν είχε σταματήσει. «Φύγε!» της φώναξα. «Δεν πρόκειται να σε αφήσω να περάσεις μέσα, ακόμα κι αν παρακαλές για είκοσι χρόνια». «Είκοσι χρόνια», είπε κλαίγοντας η φωνή, «είκοσι χρόνια τριγυρίζω, είκοσι χρόνια!» Και τότε άρχισε κάτι να γρατζουνάει εκεί έξω, και η πυραμίδα με τα βιβλία σαν να κινήθηκε προς τα μπρος. Προσπάθησα να πηδήξω απ' το κρεβάτι, αλλά το κορμί μου είχε παραλύσει και, κατατρομαγμένος, έβαλα τις φωνές μέσα στη νύχτα.

Με άλλα λόγια, τα πάθη και οι εμμονές ενός προσώπου δεν τελειώνουν με τον θάνατό του· αντιθέτως, ο θάνατος τους επιτρέπει να εκφραστούν ελεύθερα και να ικανοποιηθούν ώστε να

ησυχάσουν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Κάθριν στοιχειώνει τα Ανεμοδαρμένα Ύψη.

Η απάνθρωπη και η υπεράνθρωπη φύση των χαρακτήρων

Το δράμα των δύο παθιασμένων εραστών μάς δίνεται μέσα από τα μάτια του Λόγκουντ και της Νέλι Ντιν, προσώπων που ανήκουν στον καθημερινό εμπειρικό κόσμο και μας εξοικειώνουν με το «ανοίκιο» του κόσμου των πρωταγωνιστών, που διέπεται από ένα πρωτόγονο αλλόκοσμο πάθος. Οι υπόλοιποι χαρακτήρες ζουν στον κόσμο της επαρχιακής κοινότητας και έχουν συνήθειες, πάθη, κώδικες και τρόπους γήινους και καθημερινούς.

Οι άγριες μορφές του Χίθκλιφ και της Κάθριν «κατοικούν» στον κόσμο των άγνωστων υπερφυσικών δυνάμεων. Παιδιά της άγριας φύσης, των βάλτων και των βράχων, παιδιά της θύελλας που παλεύουν να βρουν μια ταυτότητα και να ενσωματωθούν, αλλά στο τέλος κυριαρχεί η άγρια φύση τους και η υπερβολή του πάθους τους.

Ο Λόγκουντ, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο χαρακτήρα του βιβλίου, έχει απωθήσει τις δυνάμεις του σκότους, καθώς είναι αστός, ταξιδεμένος, καλλιεργημένος και έρχεται από τη μεγάλη πόλη, όπου αυτές οι σκοτεινές δυνάμεις έχουν εξοριστεί και εκλείψει· ωστόσο, η επίσκεψη του κοριτσιού στο παράθυρο υποδηλώνει την αυτονομία και τη δύναμη αυτών των σκοτεινών δυνάμεων, όχι μόνο έξω στην άγρια φύση αλλά και στην ανθρώπινη ψυχή, σαν να προοικονομεί τη φροϋδική θεωρία για το ασυνείδητο.

Στο δεύτερο μέρος εκφράζεται μια άλλη διάσταση του έρωτα, με το ειδύλλιο του Χέρτον και της δεύτερης Κάθριν, όπου οι καλοί τρόποι, η μάθηση, τα βιβλία, ο εκπολιτισμός, το σπίτι ως μια

νησίδα ασφαλείας, αλλά και η σχέση των δύο εραστών, είναι σε μια άλλη, πιο εξελιγμένη επεξεργασμένη μορφή.

Η εκδικητική δράση του Χίθκλιφ, που συνεχίζεται και στο δεύτερο μέρος του βιβλίου, κυριαρχεί και στη γλώσσα, στα ρήματα, στους επιθετικούς προσδιορισμούς, στις μεταφορές, αλλά και στις βωμολοχίες.

Ο Χίθκλιφ δεν είναι ένας ρομαντικός ήρωας με την έννοια του όρου, και αν κάποιος, όπως και η δεκαοκτάχρονη Ιζαμπέλα Λίντον, δει στο πρόσωπό του έναν ειλικρινή ρομαντικό εραστή, πλανάται πλάνην οικτράν· στη συνέχεια το μυθιστόρημα θα τον αναγκάσει να ανασκευάσει την άποψή του, όταν, αργότερα, παρουσιάζεται η εκδικητική του manía όχι μόνο απέναντι στην ανυποψίαστη Ιζαμπέλα και στον εκλεπτυσμένο αδελφό της, αλλά ακόμα και στον ίδιο του τον γιο: «Με φαντάστηκε σαν ήρωα ενός φτηνού ρομάντζου και περίμενε απερίοριστες πολυτέλειες μαζί με την ιπποτική μου αφοσίωση. Πώς να τη θεωρήσω λογική όταν έχει με τόση εμμονή σχηματίσει μια φανταστική εικόνα για τον χαρακτήρα μου και λειτουργεί με τις δικές της ψεύτικες εντυπώσεις; [...] λίγο με νοιάζει αν μάθουν όλοι πως όλο το πάθος ήταν δικό της και πως εγώ ποτέ δεν της είπα ψέματα. Δεν μπορεί να με κατηγορήσει πως της έδειξα την παραμικρή ψεύτικη τρυφερότητα», ομολογεί στη Νέλι Ντιν. «Σέβομαι τα όρια του νόμου [...].», θα πει αργότερα, όταν χωρίς ντροπή αναγνωρίζει πως είναι βίαιος απέναντι στη σύζυγό του. Αδίστακτος, χωρίς κανέναν ενδοιασμό και ηθικό φραγμό, θέλει να εξοντώσει τους εχθρούς του, επιστρατεύοντας κάθε μέσο για να επιτύχει τον σκοπό του και δε φαίνεται να έχει καμία τύψη ή δεύτερη σκέψη, όλη του η δύναμη, όλη του η θέληση και η ζωή είναι στραμμένα προς την κατάκτηση της Κάθριν και προς ό,τι αυτή αντιπροσωπεύει.

Η ιδέα ενός έρωτα που έχει την ποιότητα μιας τέλειας ένωσης ανάμεσα στον εαυτό και τον άλλο είναι πανάρχαιη (από τον μύ-

θο του ανδρόγυνου στον Πλάτωνα), ενώ στα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* αυτή η ένωση εκφράζεται με τη φράση της Κάθριν: «Αν όλα χάνονταν κι αυτός έμενε, θα συνέχιζα να υπάρχω [...] ο Χίθκλιφ είμαι εγώ!»

Ωστόσο, η Έμιλι Μπροντέ θέτει αυτή την ιδανική ένωση σε μεγάλη δοκιμασία. Εφόσον υπάρχει μια τέτοια ταύτιση με τον άλλον, τότε ο εαυτός είναι ανεπαρκής. Έχει ένα αίτημα πέρα από τα δικά του όρια, δεν είναι πλέον αρκετός μέσα στην ύπαρξή του, αλλά χρειάζεται και την ύπαρξη του αγαπημένου προσώπου για να είναι ολόκληρος. Πάντως (κι αυτό είναι και το κεντρικό θέμα του βιβλίου), ο εαυτός σε έναν τέτοιο έρωτα γίνεται τρωτός, ευάλωτος, διπλός, τόσο στη φυσική όσο και στην κοινωνική του διάσταση, αλλά και διπλά εκτεθειμένος στην πιθανή απώλεια του άλλου, καθώς ο κίνδυνος της συντριβής διπλασιάζεται. Και όσο και αν ο Χίθκλιφ και η Κάθριν διακηρύττουν πως ο θάνατος δε θα τους χωρίσει, η εμπειρία του Χίθκλιφ, ο οποίος έζησε τουλάχιστον είκοσι πέντε χρόνια περισσότερο από την Κάθριν, μας αποκαλύπτει πως ο θάνατος όντως τους χώρισε. Γι' αυτό και λαχταρά είτε να τον στοιχειώσει εκείνη, είτε να πάει κι αυτός στον τάφο να τη βρει – και το μόνο που τον εμποδίζει να αυτοκτονήσει είναι η ελπίδα πως το φάντασμά της δε θα τον αφήσει ήσυχο. «Κι εγώ για ένα μόνο προσεύχομαι – το επαναλαμβάνω μέχρι να μαλλιάσει η γλώσσα μου – Κάθριν Έρνσο, να μην αναπαυτείς ποτέ όσο εγώ είμαι ζωντανός! Είπες πως εγώ σε σκότωσα – στοιχειώσέ με λοιπόν, οι δολοφονημένοι στοιχειώνουν τους φονιάδες τους. Ξέρω πως τα φαντάσματα γυρνάνε πάνω στη γη. Μείνε για πάντα κοντά μου, πάρε όποια μορφή θέλεις, τρέλανέ με! Μόνο μη με αφήσεις μονάχο σε αυτή την άβυσσο, όπου δεν μπορώ να σε βρω πουθενά! Αχ, Θεέ μου! Είναι απερίγραπτο! Δεν μπορώ να ζήσω χωρίς τη ζωή μου! Δεν μπορώ να ζήσω χωρίς την ψυχή μου!»

Αναγνωρίζοντας πως μοναδικός τους σκοπός είναι αυτή η αιώνια ένωση με το αγαπημένο πρόσωπο, η Κάθριν και ο Χίθκλιφ δεν έχουν καμία ευθύνη για άλλον κανένα πάνω στη γη, δεν τους ενδιαφέρει αν θα είναι καλοί ή κακοί με τους συγγενείς, φίλους ή γνωστούς, ηθικοί ή ανήθικοι, κι αυτό σημαίνει πως η αγάπη τους δεν είναι ένα ευγενές συναίσθημα, ούτε χωράει στο πλαίσιο της συμβατικής ηθικής, αλλά μοιάζει με κάτι το ζώδες και άγριο, σχεδόν μυστικιστικό.

Η Κάθριν φροντίζει να διαχωρίσει τα αισθήματά της για τον Χίθκλιφ από την εκτίμηση που τρέφει για τον χαρακτήρα του, ο οποίος, είναι μεν ολέθριος και καταστροφικός, αλλά αυτός δεν είναι λόγος για να μην τον αγαπάει. Εξοργίζεται με την Ιζαμπέλα, που έλκεται από τον Χίθκλιφ, και απαιτεί από τη Νέλι να συμφωνήσει με τον απολογισμό που κάνει για τον χαρακτήρα του και να τον μεταφέρει στην κοπέλα προκειμένου αυτή να κρατηθεί σε απόσταση από εκείνον.

«Νέλι, βοήθησέ με να την κάνω να καταλάβει την τρέλα της. Πες της τι είναι ο Χίθκλιφ. Ένα παιδί χωρίς γονείς, χωρίς καλλιέργεια· ένας χερσότοπος με ξερόχορτα και κοτρόνες. Θα ήταν σαν να έβαζα το καναρίνι μου στο δάσος τον χειμώνα, αν σε συμβούλευα να του δώσεις την καρδιά σου! Έχεις παντελή άγνοια του χαρακτήρα του, παιδί μου, αλλιώς δε θα σου περνούσαν τέτοιες ιδέες απ' το μυαλό. Ή μήπως νόμισες πως κάτω από το άγριο παρουσιαστικό του κρύβεται θάλασσα στοργής και καλοσύνης; Δεν είναι ένα ακατέργαστο διαμάντι – ένα μαργαριτάρι μέσα σε ένα βρόμικο όστρακο· είναι άγριος, αδίστακτος, άπονος άντρας. Δεν του λέω ποτέ “Άσε ήσυχο αυτόν ή εκείνον τον εχθρό, επειδή θα ήταν λιπόψυχο ή σκληρό να τον βλάψουμε”. Λέω: “Άφησέ τον επειδή δε θα μου άρεσε να κακοπάθει”. Θα σε τσακίσει σαν αυγό, Ιζαμπέλα, αν σε θεωρήσει εμπόδιο στο δρόμο του. Ξέρω πως δε θα μπορούσε να ερωτευθεί μια

Λίντον, αλλά είναι ικανός να παντρευτεί την περιουσία σου και την κοινωνική σου θέση. Τώρα η απληστία του του έχει γίνει πάθος. Αυτός είναι, κι εγώ είμαι και φίλη του – και αν σκεφτόταν σοβαρά να σε τυλίξει, εγώ δεν θα έπρεπε να πω λέξη και να σε αφήσω να πιστείς στα δίχτυα του».

Η άρνηση των άλλων να κατανοήσουν τον έρωτα της Κάθριν και του Χίθκλιφ δημιουργεί μια ένταση η οποία, στις κορυφώσεις της, αγγίζει τα όρια του μελοδράματος. Η ραγδαία επιδείνωση της υγείας της Κάθριν και το παραλήρημά της, αμέσως μόλις ο Χίθκλιφ και ο Έντγκαρ γίνονται εχθροί, η ανορεξία και η (ανεξήγητη) γέννηση του μωρού, είναι σκηνές που δίνονται πολύ βιαστικά, σε βαθμό που μοιάζουν με παρωδία των ετοιμοθάνατων ασθενικών γυναικών στα βικτοριανά μυθιστορήματα, όπου η ασθένεια παρουσιάζεται ως η δυνατότητα της επίλυσης μιας έντασης και εχθρότητας (ανάμεσα στον Λίντον και στον Χίθκλιφ), η οποία, ωστόσο, ενισχύεται με τον θάνατο της Κάθριν.

Στο δεύτερο μέρος, που γράφτηκε, όπως μαθαίνουμε από τις σημειώσεις που βρέθηκαν, μετά από πρόταση του εκδότη της να επεκταθεί το μυθιστόρημα σε δύο τόμους, η ερωτική παθιασμένη ιστορία εξελίσσεται σε ένα πιο σύνθετο, ψυχολογικό αφήγημα άγριας εκδίκησης.

Η δεύτερη Κάθριν, κόρη της πρώτης, αντιδρά στις απειλές του Χίθκλιφ με μεγάλο θάρρος και αντιστέκεται στον εκβιασμό του. Τολμηρή και θαρραλέα, η ίδια δεν παύει ωστόσο να εκδηλώνει και εκείνη κάποια ίχνη σαδισμού απέναντι στον νεαρό Χέρτον.

Η δεύτερη Κάθριν μοιάζει να είναι το ακριβώς αντίθετο της μητέρας της, υπάκουη (στην αρχή, τουλάχιστον) και πολιτισμένη, ακολουθεί την αντίστροφη πορεία από τη μητέρα της, που ήταν παιδί του βάλτου, και αποκαθιστά την τάξη και τον νόμο, μετά από πολλές δοκιμασίες και βίαιες συγκρούσεις με τον Χίθκλιφ, ο

οποίος, στα τελευταία κεφάλαια, δεν είναι πλέον ο ρομαντικός ήρωας αλλά ένας άνθρωπος με άγρια, εκδικητικά αισθήματα που έχει χάσει κάθε σκοπό και νόημα στη ζωή. Όμως, βλέποντας τον Χέρτον ως την ενσάρκωση της δικής του χαμένης νιότης και την Κάθριν ως αυτή της νεκρής της μητέρας, ο Χίθκλιφ νιώθει σταδιακά την οργή του να εξασθενεί και επιτρέπει στην επόμενη γενιά εραστών να ζήσουν τον έρωτά τους και να ενωθούν.

Με τον θάνατό του δεν επέρχεται κάποια μορφή δικαιοσύνης ή λύτρωσης, καθώς τα αίτια είναι φυσικά (ή, ίσως, και υπερφυσικά) και δεν υπάρχει ίχνος μετάνοιας, επειδή ο ίδιος επιθυμεί διακαώς τον θάνατό του.

Αυτή η έλλειψη ενδιαφέροντος να παράσχει στο τέλος της ιστορίας της ένα κάποιο ηθικό δίδαγμα είναι η *sui generis* ποιότητα της Έμιλι Μπροντέ. Εδώ δεν υπάρχει έγκλημα και τιμωρία, μόνο έγκλημα. Η τιμωρία είναι καλοδεχούμενη και, πολλές φορές, επιθυμητή, από αυτούς που έχουν παραβεί τον ανθρώπινο ή τον θεϊκό νόμο, ενώ συχνά βλέπουμε πως η τιμωρία συμπαρασύρει και αθώους, και πληρώνουν άδικα και όσοι δεν έφταιξαν, ακόμα και οι αθώοι, που υπήρξαν καλοί και αγαθοί, όπως ο Έντγκαρ και η Ιζαμπέλα Λίντον.

Οι χαρακτήρες της Έμιλι Μπροντέ δεν μπαίνουν στον κόπο να γίνουν αρεστοί και να δώσουν το παράδειγμα, περιφρονούν τους επικριτές τους και δεν υπολογίζουν τη γνώμη των άλλων, έρχονται ακατέργαστοι και αληθινοί από τα βάθη των αιώνων, και εμφανίζονται μπροστά μας σαν να είναι η αδάμαστη φύση τους μέρος του τοπίου που αντικρίζουν και του τόπου που τους γέννησε. Άγριοι και περήφανοι, συνεχίζουν να υπάρχουν στον δικό τους χρόνο, στη δική τους ιδιωτική αιωνιότητα.

Αδιαμεσολάβητο συναίσθημα

Ίσως το μεγαλύτερο επίτευγμα στα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* να είναι το ύφος τους, ένα ύφος που συνδυάζει το υπερφυσικό, το τραγικό, το γκόθικ, αλλά και το ακραία ρεαλιστικό στην αποτύπωση του συναισθήματος.

Η πρόζα της Μπροντέ έχει μια αμεσότητα και ένα σφρίγος που δε διαθέτει άλλο έργο της βικτοριανής μυθιστοριογραφίας, κι αυτό εν μέρει οφείλεται στον συνδυασμό του ρομαντικού ιδεαλισμού με την προφορικότητα του λόγου, τους αυθεντικούς διαλόγους και τις πολλαπλές διαστρωματώσεις της αφήγησης, καθώς ο κάθε αφηγητής μεταφέρει την ιστορία με τον δικό του τρόπο. Ο Σίντι Ντόμπελ, ένας κριτικός της εποχής, θα γράψει για το έργο: «[...] ατελής γραφή από το χέρι ενός γίγαντα, τεράστια διεκδίκηση ενός νηπίου θεού».

Υπάρχουν στιγμές που νιώθουμε μάρτυρες ενός αδιαμεσολάβητου συναισθήματος, κάτι πολύ σπάνιο και πολύ δύσκολο να επιτευχθεί στη λογοτεχνία, και το οποίο το κατάφερε αυτή η νέα γυναίκα από τους βάλτους του Γιόρκσερ.

Για το τέλος αφήσαμε τη φράση του Ζορζ Μπατάιγ στον πρόλογο του μυθιστορημάτος του *Το γαλάζιο του ουρανού*, όπου ο Γάλλος συγγραφέας αναφέρει ότι, κατά την άποψή του, «τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* ανήκουν σε αυτά τα σπάνια έργα της λογοτεχνίας που γράφτηκαν από μία εσωτερική αναγκαιότητα».

Αργυρώ Μαντόγλου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1801

Μόλις γύρισα από την επίσκεψη στον σπιτονοικοκύρη μου – τον μοναχικό γείτονα που πρόκειται να με απασχολήσει. Τούτος ο τόπος είναι πράγματι πανέμορφος! Σε ολόκληρη την Αγγλία, θαρρώ, δε θα έβρισκα τοποθεσία τόσο απομακρυσμένη από τη φρενίτιδα των συναναστροφών. Αληθινός παράδεισος για έναν μισάνθρωπο: ο κύριος Χίθκλιφ κι εγώ είμαστε το ιδανικό ζευγάρι για να μοιραστούμε αυτή την ερημιά. Υπέροχος τύπος! Δεν υποψιάστηκε στο ελάχιστο πόσο τον συμπάθησα μόλις είδα τα μαύρα του μάτια, την ώρα που ανηφόριζα, να αποτραβιούνται καχύποπτα κάτω από τα φρύδια, και τα δάχτυλά του να χώνονται, με μυστικοπαθή αποφασιστικότητα, βαθύτερα στις τσέπες του γιλέκου του, όταν του είπα το όνομά μου.

«Ο κύριος Χίθκλιφ;»

Ένα νεύμα ήταν η απάντηση.

«Είμαι ο Λόκγουντ, ο καινούργιος σας νοικάρης, κύριε. Αποφάσισα να σας επισκεφτώ, αμέσως μετά την άφιξή μου, για να σας εκφράσω την ελπίδα πως δε σας έχω ενοχλήσει με την επιμονή μου να μισθώσω το Θράσκρος Γκρέιντζ. Μόλις χθες πληροφορήθηκα πως είχατε κάποιους ενδοιασμούς–»

«Το Θράσκρος Γκρέιντζ είναι ιδιοκτησία μου, κύριε», είπε διακόπτοντάς με, και το πρόσωπό του συσπάστηκε. «Δε θα επέτρε-

πα σε κανέναν να με ενοχλήσει τη στιγμή που μπορώ να το απο-
φύγω – περάστε!»

Το «περάστε» ειπώθηκε μέσα από τα δόντια του, σαν να έλεγε «Άντε στο δαίμονα!» Ακόμη και η αυλόθυρα, πάνω στην οποία είχε γείρει, δεν έδειχνε να με καλωσορίζει. Ωστόσο, νομίζω πως η περίπτωση απαιτούσε από εμένα να δεχτώ την πρόσκληση. Ένωσα περιέργεια για αυτό τον άνθρωπο, που έμοιαζε πολύ πιο κλειστός από εμένα.

Όταν είδε το στήθος του αλόγου μου να σπρώχνει τον φράχτη, έβγαλε το χέρι του για να αφαιρέσει την αλυσίδα· έπειτα, προχωρώντας μπροστά μου σκυθρωπός, με οδήγησε μέσα από το μονοπάτι στην αυλή και φώναξε:

«Τζόζεφ! Πάρε το άλογο του κυρίου Λόκγουντ και φέρε λίγο κρασί».

Αυτός θα είναι μάλλον όλο κι όλο το υπηρετικό προσωπικό, ήταν η σκέψη που έκανα μόλις άκουσα τη διπλή διαταγή. Να γιατί το χορτάρι φυτρώνει ανάμεσα στις πλάκες και μόνο τα ζωντανά κλαδέυουν τους φράχτες.

Ο Τζόζεφ ήταν ένας γέρος, ένας υπέργηρος δηλαδή, παρότι ακμαίος και γεροδεμένος.

«Θεός βοηθός!» μονολόγησε σε έναν τόνο οργισμένης δυσαρέσκειας, ενώ έπαιρνε το άλογό μου. Ταυτόχρονα με κοίταζε καταπρόσωπο με μια τόσο ξινισμένη έκφραση, που τον συμπόνεσα, καθώς υπέθεσα πως χρειαζόταν τη συνδρομή της Θείας Πρόνοιας για να χωνέψει το φαγητό του, και πως η θεοσεβής αναφώνησή του δεν είχε σχέση με τον αναπάντεχο ερχομό μου.

«Γουίδερν Χάιτς» – «Ανεμοδαρμένα Ύψη» – είναι το όνομα της οικίας του κυρίου Χίθκλιφ, και η λέξη «ανεμοδαρμένα» είναι ενδεικτική της μανιασμένης ατμόσφαιρας στην οποία είναι εκτεθειμένη λόγω θέσης, όταν ο καιρός είναι θυελλώδης. Ο φρέσκος, δυναμωτικός αέρας δεν τους λείπει ποτέ εδώ πάνω, όλες τις επο-

χές του χρόνου. Και όντως, μπορεί κανείς να φανταστεί την ορμή του βοριά, από την υπερβολική κλίση των λίγων ασθενικών ελάτων στις παρυφές του κτήματος, και από τη σειρά των κάτισχνων θάμνων που απλώνουν τα κλαδιά τους προς μία κατεύθυνση, σαν να αποζητούν την ελεημοσύνη του ήλιου. Ευτυχώς, ο αρχιτέκτονας είχε την προνοητικότητα να βάλει γερά θεμέλια: τα στενά παράθυρα είναι βαθιά χωμένα στους τοίχους και οι γωνιές είναι ενισχυμένες με μεγάλα αγκωνάρια.

Πριν περάσω το κατώφλι, σταμάτησα για να θαυμάσω έναν αριθμό από χοντροκομμένα ανάγλυφα, λαξευμένα στην πρόσοψη, και ιδιαίτερα γύρω από την κύρια είσοδο, πάνω από την οποία, ανάμεσα σε ένα πλήθος από φθαρμένους γρούπες και ξεδιάντροπα αγγελουδάκια, διέκρινα τη χρονιά «1500» και το όνομα «Χέρτον Έρνσο». Θα είχα κάνει μερικά σχόλια και θα ζητούσα να μάθω μια περιληπτική ιστορία του μέρους από τον δύστροπο ιδιοκτήτη του, αλλά η στάση του, ο τρόπος που στεκόταν δίπλα στην πόρτα, έμοιαζε να απαιτεί την ταχύτατη είσοδό μου ή την εσπευσμένη αναχώρησή μου, και δεν είχα την παραμικρή διάθεση να εξαντλήσω την υπομονή του προτού εξετάσω το άδυτο του σπιτιού.

Κάναμε την πρώτη στάση στο οικογενειακό καθιστικό, το οποίο δε διέθετε κάποιον διάδρομο ή προθάλαμο: εδώ, σε τούτα τα μέρη, το αποκαλούν «το σπίτι», επειδή περιλαμβάνει την κουζίνα και το σαλόνι, αλλά πιστεύω πως στα Ανεμοδαρμένα Ύψη η κουζίνα αναγκάστηκε να περιοριστεί στα ενδότερα, σε άλλο μέρος του σπιτιού, καθώς αφουγκράστηκα τον ήχο από πιατικά και από ομιλίες, κάπου στο βάθος: εξάλλου, δεν είδα πουθενά ίχνη από μαγειρικά σκεύη για ψήσιμο ή για βράσιμο γύρω από το τεράστιο τζάκι, ούτε κάποια λάμψη από χάλκινα ταψιά και τσίγκινα λαγήνια στους τοίχους.

Ωστόσο, σε έναν μόνο τοίχο, υπήρχαν υπέροχες αντανακλά-

σεις του φωτός και της φωτιάς από τα τεράστια χάλκινα σκεύη, τις ασημένιες κούπες και τις κανάτες, όλα παρατεταγμένα σε διαδοχικές σειρές ραφιών, μέσα σε μια πελώρια δρύινη σερβάντα που έφτανε μέχρι την οροφή. Ολόκληρη η οροφή ήταν ακάλυπτη εσωτερικά, αφήνοντας τον σκελετό της εκτεθειμένο στο εξεταστικό βλέμμα, εκτός από τα σημεία εκείνα όπου τη σκέπαζε κάποιο δοκάρι, απ' όπου κρέμονταν παξιμάδια βρόμης, λαρδί και αρμαθιές με καπνιστό χοιρινό. Πάνω από το τζάκι υπήρχαν διάφορα απειλητικά παλιά τουφέκια, δύο πιστόλια, και, χάριν διακόσμησης υποθέτω, τρία μεταλλικά κουτιά βαμμένα με έντονα χρώματα, εκτεθειμένα στο περβάζι. Το δάπεδο ήταν στρωμένο με λεία, λευκή πέτρα: οι καρέκλες, με ψηλή ράχη, πρωτόγονες κατασκευές, βαμμένες σε πράσινο χρώμα: μια-δυο μαύρες βαριές καρέκλες караδοκούσαν στο σκοτάδι. Σε μια εσοχή κάτω από τη σερβάντα αναπαυόταν ένα τεράστιο σταχτί τσοπανόσκυλο, κυκλωμένο από πλήθος σκυλάκια που τσίριζαν. Υπήρχαν κι άλλα σκυλιά που караδοκούσαν σε άλλες εσοχές.

Ο χώρος και η επίπλωση δε θα είχαν κάτι το ιδιαίτερο αν ανήκαν σε έναν απλό γαιοκτήμονα του βορρά με σκληρό παρουσιαστικό και στιβαρά άκρα, με βράκα μέχρι τη γάμπα και γκέτες. Ένα τέτοιο άτομο καθισμένο στην πολυθρόνα του –η κούπα με την μπίρα να αφρίζει πάνω στο στρογγυλό τραπεζάκι μπροστά του– συναντάς παντού σε τούτους τους λόφους, αν βγεις την κατάλληλη ώρα, μετά το φαγητό. Αλλά ο κύριος Χίθκλιφ είναι σε απόλυτη αντίθεση με την κατοικία του και τον τρόπο ζωής του. Σκουρόχρωμος στην όψη, σαν τσιγγάνος, αλλά στην ενδυμασία και στους τρόπους μοιάζει με τζέντλεμαν – όσο τζέντλεμαν μπορεί να είναι ένας γαιοκτήμονας: μάλλον ατημέλητος, αλλά δε φαίνεται η αφροντισιά του, επειδή έχει μια ευθυτενή και όμορφη κορμοστασιά, και είναι μάλλον κατηφής. Ίσως, κάποιοι να υποψιάζονται πως τον χαρακτηρίζει μια αλαζονεία λόγω μειονεξίας,

ωστόσο εγώ δε νομίζω πως συμβαίνει κάτι τέτοιο. Διαισθάνομαι πως η επιφυλακτικότητά του οφείλεται στην αποστροφή του για την εκδηλωτικότητα των συναισθημάτων του και στις αμοιβαίες φιλοφρονήσεις. Αυτός αγαπά και μισεί εξίσου κεκαλυμμένα, και θα θεωρούσε απρέπεια την ανταπόδοση της αγάπης ή του μίσους – όχι, μάλλον προτρέχω πολύ, του αποδίδω δικά μου χαρακτηριστικά. Ο κύριος Χίθκλιφ μπορεί να έχει εντελώς διαφορετικούς λόγους για τους οποίους είναι συγκρατημένος όταν κάνει μια καινούργια γνωριμία. Ας ελπίσω πως και η δική μου ιδιοσυγκρασία είναι εξίσου ιδιαίτερη. Η αγαπημένη μου μητέρα έλεγε πως δεν πρόκειται ποτέ να αποκτήσω ένα δικό μου σπιτικό, και μόλις το περασμένο καλοκαίρι, για άλλη μια φορά, αποδείχθηκε το πόσο δίκιο είχε.

Ενόσω απολάμβανα ένα μήνα καλοκαιρίας κάπου παραθαλάσσια, συνάντησα τυχαία το πιο γοητευτικό πλάσμα του κόσμου: αληθινή θεά στα μάτια μου, όσο εκείνη δε με πρόσεχε. «Δεν ομολόγησα ποτέ την αγάπη μου» – όμως, αν οι ματιές μιλούσαν, και ο πλέον ανόητος θα είχε μαντέψει πως ήμουν ξετρελαμένος μαζί της. Στο τέλος, με κατάλαβε, και αντιγύρισε το βλέμμα μου με τη γλυκύτερη ματιά που μπορούσε κανείς να φανταστεί. Και εγώ τι έκανα; Ντρέπομαι που το ομολογώ: ψυχράθηκα και κλείστηκα στο καβούκι μου σαν σαλιγκάρι, και σε κάθε της βλέμμα κλεινόμουν όλο και περισσότερο και γινόμουν όλο και πιο ψυχρός, έως ότου η καημένη η κοπέλα θεώρησε πως με είχε παρεξηγήσει, και, καταρρακωμένη από το λάθος που υπέθεσε πως είχε κάνει, έπεισε τη μητέρα της να αναχωρήσουν. Εξαιτίας αυτών των μεταστροφών στη διάθεσή μου απέκτησα τη φήμη της εσκεμμένης σκληρότητας, και μόνο εγώ γνωρίζω πως κατά βάθος δε μου αξίζει αυτός ο χαρακτηρισμός.

Κάθισα σε μια καρέκλα κοντά στο τζάκι, απέναντι από εκείνη στην οποία κατευθυνόταν ο σπιτονοικοκύρης μου, και, για να κα-

λύψω το κενό της σιωπής, πήγα να χαϊδέψω τη σκυλίτσα που είχε αφήσει τη γωνίτσα της και τριβόταν στο πίσω μέρος των ποδιών μου, με το πάνω χείλος της ανασηκωμένο και τα λευκά της δόντια ακάλυπτα έτοιμα κάτι να αρπάξουν. Τα χάρδια μου την έκαναν να γρυλίσει μακρόσυρτα.

«Καλύτερα να αφήσετε ήσυχο το σκυλί», γρύλισε ο κύριος Χίθκλιφ στον ίδιο τόνο, και, για να επαναφέρει την τάξη, χτύπησε το πόδι του με δύναμη στο πάτωμα. «Δεν είναι συνηθισμένη στα χάρδια όπως τα άλλα κατοικίδια». Έπειτα, με μια δρασικελιά πήγε σε μια πλαϊνή πόρτα και φώναξε πάλι «Τζόζεφ!»

Ο Τζόζεφ μουρμούρισε κάτι ακατάληπτο από το βάθος του κελαριού, αλλά δεν ακούστηκε να ανεβαίνει, οπότε ο αφέντης του κατέβηκε κάτω να τον βρει, αφήνοντάς με αντιμέτωπο με τη βλοσυρή σκυλίτσα κι άλλα δυο άγρια τσοπανόσκυλα, τα οποία παρατηρούσαν ζηλόφθονα όλες μου τις κινήσεις.

Καθώς δεν είχα καμία διάθεση να έρθω σε επαφή με τα δόντια τους, παρέμεινα ακίνητος, υποθέτοντας πως δεν υπήρχε πιθανότητα να τα προσβάλει η σιωπή μου, αλλά, δυστυχώς, άρχισα να κάνω μορφασμούς και γκριμάτσες στο τρίο, και κάποια γκριμάτσα της φυσιογνωμίας μου ενόχλησε τόσο πολύ τη μαντάμ, που, αναπάντεχα, άφησε την οργή της ελεύθερη και όρμησε με ένα άλμα στα γόνατά μου. Την έκανα πέρα και έτρεξα να βάλω ανάμεσά μας το τραπέζι. Αυτή η κίνηση ξεσήκωσε ολόκληρη τη σκυλίτσα συντροφιά: μισή ντουζίνα τετράποδοι σατανάδες, διαφόρων μεγεθών και ηλικιών, ξεπήδησαν μέσα από μυστικές γωνίες στο κέντρο της αρένας. Οι φτέρνες μου και οι πιέτες του παλτού μου έγιναν ο στόχος της επίθεσης. Απέκρουσα όσο πιο αποτελεσματικά ήταν δυνατόν τους μεγαλύτερους αντιπάλους μου με τη μασιά, αλλά αναγκάστηκα να φωνάξω και να ζητήσω τη βοήθεια κάποιου από το σπίτι προκειμένου να αποκαταστήσει την τάξη.

Ο κύριος Χίθκλιφ και ο υπηρέτης του ανέβηκαν τα σκαλιά του

κελαριού με προσβλητική αταραξία. Δε νομίζω πως κινήθηκαν ούτε δευτερόλεπτο γρηγορότερα απ' όσο το συνήθιζαν, παρότι μπροστά από το τζάκι επικρατούσε ένα πανδαιμόνιο από γαβγίσματα και επιθέσεις. Ευτυχώς, κάποιος από την κουζίνα επέδειξε μεγαλύτερη βιασύνη: μια γεροδεμένη κυρία, με ανασηκωμένη ποδιά και μανίκια και φλογισμένα μάγουλα, έτρεξε και μπήκε ανάμεσά μας, ανεμίζοντας ένα τηγάνι, που, μαζί με τη γλώσσα της, το χρησιμοποίησε ως όπλο, με αποτέλεσμα, ως διά μαγείας, η θύελλα να κοπάσει, και εκείνη να απομείνει εκεί αφρίζοντας σαν φουρτουνιασμένη θάλασσα, έως ότου εμφανίστηκε στο πεδίο της μάχης ο αφέντης της.

«Τι διάολο συμβαίνει;» ρώτησε, κοιτάζοντάς με με τρόπο απαράδεκτο, μετά την κακομεταχείριση που είχα υποστεί.

«Πράγματι, τι στο διάολο συμβαίνει;» μούγκρισα. «Την αγέλη από τους δαιμονισμένους χοίρους* δε θα την κατείχαν χειρότερα πνεύματα από αυτά που μπήκαν μέσα στα ζώα σας, κύριε. Σαν να αφήνετε τους ξένους σας με τίγρεις!»

«Τα άτομα που δεν αγγίζουν τίποτα δεν τα πειράζουν», σχολίασε, βάζοντας μπροστά μου το μπουκάλι, και τοποθετώντας το τραπέζι πίσω στη θέση του. «Τα σκυλιά καλά κάνουν και είναι άγρια. Θα πάρετε ένα ποτήρι κρασί;»

«Όχι, ευχαριστώ».

«Δε σας δάγκωσαν, έτσι δεν είναι;»

«Αν με είχαν δαγκώσει, δε θα ήταν τώρα ζωντανά».

Ο Χίθκλιφ χαμογέλασε ειρωνικά. «Ελάτε, ελάτε», είπε. «Τώρα είστε ταραγμένοι, κύριε Λόκγουντ. Πιείτε λίγο κρασί. Οι επισκέπτες είναι τόσο σπάνιοι σε τούτο εδώ το σπίτι, που εγώ και οι σκύλοι μου –το ομολογώ– δεν ξέρουμε πώς να τους υποδεχτούμε».

«Στην υγεία σας λοιπόν, κύριε», είπα υποκλινόμενος και αντα-

* Κατά Λουκάν 8:33. (Σ.τ.Μ.)

πέδωσα την πρόποση, έχοντας αρχίσει να αντιλαμβάνομαι πως θα ήταν βλακεία μου να κάθομαι και να κλαίγομαι για τη συμπεριφορά μιας παρέας από κοπρόσκυλα. Επιπλέον, δεν είχα την παρामीκή διάθεση να επιτρέψω σε αυτό τον κύριο να διασκεδάξει σε βάρος μου, καθώς το παιχνίδι του έπαιρνε μια τέτοια εξέλιξη. Πιθανόν να αντιλήφθηκε κι αυτός πως δεν έπρεπε να συνεχίσει να προσβάλλει έναν καλό νοικάρη. Χαλάρωσε λιγάκι και, με το λακωνικό του ύφος, περιορίζοντας τα επιρρήματα και τα βοηθητικά ρήματα, έφερε στη συζήτηση ένα θέμα που θεώρησε πως θα με ενδιέφερε – τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του καινούργιου μου ησυχαστηρίου. Τον βρήκα ιδιαίτερα ευφυή, μετά από όσα είπαμε, και, πριν γυρίσω στο σπίτι, πήρα το θάρρος και πρότεινα μια δεύτερη επίσκεψη την επομένη. Προφανώς εκείνος δεν ήθελε να επαναληφθούν οι επισκέψεις. Ωστόσο, εγώ θα πάω όπως και να 'χει. Είναι απίστευτο το πόσο κοινωνικός αισθάνομαι σε σχέση με αυτόν.

Μπορούσε μια κοπέλα να έχει γράψει ένα τέτοιο βιβλίο; Πολλοί αναγνώστες έθεσαν αυτό ακριβώς το ερώτημα αφού διάβασαν τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* της Έμιλι Μπροντέ, όχι μόνο στην εποχή της αλλά και αργότερα. Ένα σκοτεινό, παθιασμένο, αγωνιώδες και άκρως συναρπαστικό αφήγημα που εκτυλίσσεται στην καρδιά της βικτοριανής Αγγλίας, στις άγριες ερημιές του βορρά, σε τόπους στοιχειωμένους. Ένας λυσαλέος έρωτας κυριαρχεί, αυτός ανάμεσα στην τρυφερή, μα και ατίθαση, επαναστατική Κάθριν, και στον απόκοσμο, τραχύ Χίθκλιφ, με τα φαντάσματα των δύο εραστών να κατατρώχουν όσους επισκέπτονται τους τόπους τους. Η σύγκρουση ανάμεσα στον πολιτισμό (με την καταπίεση και την υποκρισία του, αλλά και τη δική του βία) και στην ανεξέλεγκτη φύση είναι επίσης ένα άλλο σημαντικό στοιχείο του μυθιστορήματος, το οποίο φαίνεται να βρίσκεται πιο μπροστά από την εποχή του. Όταν, μάλιστα, πρωτοκυκλοφόρησε, στα μέσα του 19ου αιώνα, προκάλεσε πολλές συζητήσεις και διαφωνίες, σόκαρε και τάρaxε τα νερά. Σήμερα όμως θεωρείται ένα αδιαφιλονίκητο κλασικό ανάγνωσμα με έναν ανέλπιστα μοντέρνο, νεωτερικό αέρα να το διαπερνά. Εξού και τα *Ανεμοδαρμένα Ύψη* ενέπνευσαν ταινίες και τηλεοπτικές σειρές, μιούζικαλ, μπαλέτα, όπερες, σκετς από τους Μόντι Πάιθον αλλά και τραγούδι από την Κέιτ Μπους.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-3320-2

9 786180 133202

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 21419

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ